

«Мал шаруашылығының жағдайы туралы есеп» 24-аш (айлық) статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық
Инструкция по заполнению статистической формы 24-сх (месячная) «Отчет о состоянии животноводства»

<p align="center">1. Статистикалық байқаудың мақсаты</p> <p>Осы нысанды байқаудың мақсаты мал шаруашылығының негізгі көрсеткіштерін анықтау болып табылады.</p> <p align="center">2. Респонденттер тобы</p> <p>Осы нысаны бойынша малы және құсы бар барлық заңды тұлғалар мен олардың құрылым бөлімшелері, сонымен қатар мал шаруашылығы өнімінің орташа және ірі тауар өндірісіне қатысты (тізім бойынша) шаруа (фермер) қожалықтары толтырып аумақтық статистика органына ай сайын табыс етеді.</p> <p align="center">3. Нысанда пайдаланылатын терминдер мен анықтамалар</p> <p>Союға өткізілген мал мен құс (тірідей салмақта) – бұл мал мен құстың (ересек мал мен қатар төлдерді де) сойылуға тиісті сатылғаны.</p> <p>Сүт өндірісіне сүт және ет бағытты табындардың барлық сауын сиырларынан, қысыр сиырлардан, бордақылаудағы мен жайылымдағы сиырлардан және төлдеген қашарлардан сауылған сүт кіреді, бұзауларды тамақтандыруға жұмсалған сауылған сүт пен уыз қоса. Бұзаулардың емген сүті есептелмейді.</p> <p>Алынған жұмыртқаға шаруашылықтағы құстың барлық түрінен алынған жұмыртқа кіреді.</p> <p>Жүн өндірісіне қойдан қырқылған жүн табиғи (нақты) салмағымен есептеледі, қайта қырқылған және шаруа ішінде қажеттілікке жұмсалған жүн қосылады. Сатып алынған немесе шаруашылықтың сырттан алынған жүн бұған енгізілмейді.</p> <p>Терілер өндірісіне түрлі түсті, ерекше түрі бар елтірлі қозы терілері кіреді. Жетпі туылған қозылар тақыр мен қарақұлша тері береді.</p> <p>Ірі терілер өндірісіне салмағы 10 килограммнан астам жана сойылған ірі қара мал, жылқы, түіе және т.б. терілер жатады.</p> <p>Шағын терілер өндірісіне салмағы 10 килограммға дейін жана сойылған қой, ешкі, бұзау, құлын, бота терілер жатады.</p> <p align="center">4. Әдіснамалық түсініктемелер</p> <p>Ай басындағы мал мен құс санында шаруашылықтың мал қорасында, немесе жайлауда болғанына қарамастан, шаруашылықтағы мал мен құс түрлерінің нақты саны көрсетіледі.</p> <p>Алынатын өсімге өсімнің сойылған немесе өлген төлді қоса есептегенде, шаруашылықтың иелігіндегі барлық аналықтан тірідей туған төл жазылады.</p> <p>Алынғанға шаруашылықтың ауыл шаруашылығы кәсіпорындарынан, шаруа (фермер) қожалықтарынан және халықтан сатып алынған мал мен құс саны жазылады.</p> <p>Басқа да түсімге малдың басқа түсімдерінің барлығы жазылады.</p> <p>Етке өткізілгенде өткізу арналарына байланыссыз, тірідей және сойыс салмағында барлық мал мен құстың саны көрсетіледі: дайындаушы ұйымдарға, қайта өңдейтін кәсіпорындарға, қоғамдық тамақтандыру желісі арқылы (асханалар, мейрамханалар, дәмханалар), сауда желісі арқылы, базарларды қоса, сонымен қатар экспортқа сату. Одан басқа, мал мен құстарды ұйымдарға, кәсіпорындарға жанар-жағар май, энергия көздері, қосалқы бөлшектер, т.с.с. айырбастау ретінде мекемелер мен кәсіпорындарға берілген мал, сондай-ақ малдың заттай ақы ретінде шаруашылық жұмыскерлері мен жалданған адамдарға берілгені, жеке қажетке пайдаланылған шаруашылықта сойылған (соның ішінде тамаққа және т.б.). Өсіруге сатылған төл, сатылған асыл тұқымды төл мен ересек мал енгізілмейді. Қой бойынша қаракөл елтірісіне сойылған төл де есептеледі (етке сойылған қой мен ешкінің бір басының тірідей салмағын анықтау барысында бұл сан алынып тасталады).</p> <p>Мал өлімі және опат болуы барлық өлім-жітімге ұшыраған мал кіреді, сондай-ақ еті тағамға қолданылмаған немесе тек қана аң мен малға азыққа пайдаланылған сойылған мал жатады.</p>	<p align="center">1. Цель статистического наблюдения</p> <p>Целью наблюдения данной формы является определение основных показателей развития животноводства.</p> <p align="center">2. Круг респондентов</p> <p>Указанную форму заполняют и представляют ежемесячно в органы государственной статистики все юридические лица и их структурные подразделения, имеющие скот и птицу, а также крестьянские (фермерские) хозяйства, относящиеся к средне- и крупнотоварному производству продукции животноводства (по списку)..</p> <p align="center">3. Термины и определения, используемые в форме</p> <p>Реализовано на убой скота и птицы (в живом весе) - это реализация скота и птицы (взрослого и молодняка), подлежащего забоеу.</p> <p>Производство молока отражает объем надоенного молока от всех без исключения коров молочного и мясного стада, яловых коров, коров на откорме и нагуле, а также растелившихся телок, включая надоенное молоко и молозиво, израсходованное на выпойку телят. Молоко, высосанное телятами при подсосном содержании, не учитывается.</p> <p>Получено яиц отражает количество яиц, полученных от кур-несушек, принадлежащих хозяйству.</p> <p>Производство шерсти отражает объем шерсти в натуральной (физической) массе, состриженной с овец, включая шерсть повторной стрижки. Шерсть, купленная или полученная хозяйством со стороны, не учитывается.</p> <p>Производство шкур включает шкурки смушковых ягнят, имеющие особые формы завитков и разнообразный окрас. Недоношенные ягнята дают голяк и каракульчу.</p> <p>Производство крупных шкур включает шкуры крупного рогатого скота, лошадей, верблюдов и др. в парном состоянии весом свыше 10 кг.</p> <p>Производство мелких шкур включает шкуры овец, коз, телят, жеребят, верблюжат и др. в парном состоянии весом менее 10 кг.</p> <p align="center">4. Методологические пояснения</p> <p>Наличие на начало месяца поголовья скота и птицы отражает фактическое наличие в хозяйстве скота и птицы по видам, независимо от того, находился он на скотном дворе хозяйства или на отгоне.</p> <p>Получение приплода отражает приплод, родившийся живым от маток, принадлежащих хозяйству, включая приплод, который впоследствии был продан, забит или пал.</p> <p>Приобретение отражает количество голов скота и птицы, купленного у сельхозпредприятий, крестьянских (фермерских) хозяйств и хозяйств населения.</p> <p>По прочему поступлению учитываются все другие виды поступления скота и птицы.</p> <p>Реализация на убой учитывает все поголовье реализованного на убой скота и птицы в живой и убойной массе, независимо от каналов реализации: заготовительным организациям, перерабатывающим предприятиям, через сеть общественного питания (столовые, рестораны, кафе), торговую сеть, включая рынки, а также на экспорт. Кроме того, включается выдача скота и птицы организациям, предприятиям по бартерным сделкам за ГСМ, энергоносители, запчасти и т.п., работникам хозяйства и привлеченным лицам в порядке натуроплаты, забитые в хозяйстве скот и птица, мясо которых использовано на собственные нужды (в том числе на питание и т.д.). По овцам учитывается также поголовье приплода, забитого на каракульские смушки (при определении живого веса одной головы забитых на мясо овец, это количество (в живом весе) не учитывается).</p> <p>В падеж и гибель включаются все павшие и погибшие, а также забитый скот, мясо которого не было использовано в пищу или использовано только на корм зверям и скоту.</p> <p>Продажа включает количество голов скота и птицы, проданного сельхозпредприятиям,</p>
---	--

<p>Сатылатын малға ауыл шаруашылығы кәсіпорындарына, шаруа (фермер) қожалықтарына және халыққа сатылған малдың барлық саны, бұдан әрі өсіруге жарамды малдың қосымша еңбек ақы ретінде берілгені малы, өсіруге сатылған төл, сатылған асыл тұқымды төл мен ересек мал жатады. Өзге де шығыс есепке кірмеген басқа барлық мал шығару жағдайлары көрсетіледі.</p> <p>Айдын соңында қолда бары шаруашылықтың мал қорасында, жайлауда немесе жұмыста және т.с.с. болғанына қарамастан, шаруашылықтағы барлық мал мен құстың саны көрсетіледі. Сиырлар санына негізгі табындағы ұрықтандырылып бұзаулаған қашарларды негізгі табынға көшіргеннен кейін, суалған және қысыр сиырларды қоса, сүт пен ет бағытындағы барлық сиырлар көрсетіледі.</p> <p>Аналықтардың санына орта айлық есеппен барлық мал мен құс түрі аналықтарының саны жатады. Сауын сиырлардың орташа саны белгілі бір кезең ішіндегі сауынды сиырлардың мал азығы күні сомасын осы кезеңдегі күн санына бөлу жолымен есептеледі. Бір бас малдың бір тәулік ішінде шаруашылықта болуы мал азығы күні деп есептеледі.</p> <p>Құрама жемдерге басқа жерден сатып алынған дәнді азық, жарма, ұн, дән және диірмен қалдықтары, күнжара, шөп, ет-сүйек, ет, балық ұны, басқа құрама жемдерді қоса, шаруашылықтағы барлық құрама жемдер кіреді.</p> <p>Мал азықтық тамыржемістілер, картоп және жемдік бақша дақылдары (мал азығына арналған қант қызылшасын қоса) мал азығы мақсатында арнап бөлінген картоп, тамыржемістілер, жемдік бақша дақылдары, мал азығына арналған қант қызылшасы көрсетіледі.</p> <p>Сүрлемге сүрлемнің барлығы (сабағымен бірге немесе бөлек сүрлемденген уыздалып піскен жүгері собықтары), жүгерінің сабағы мен собығынан, күнбағыстан, жабайы өсімдіктердің шөбінен, қырыққабат жапырағынан, пәлегінен, тағы басқалардан жасалған кіреді. Бұл жолда тазаланып сүрленген сабан көрсетілмейді.</p> <p>Табиғи шабындықтан алынған шөп пен себілген шөптерге табиғи пішен мен себілген шөптердің нақты бары кіреді.</p> <p>Пішендемеге кіріске алынған пішендеменің нақты бары, қоймаға өлшеніп салынған салмағының герметикалық мұнара жасап салғандағы 5% ысырабы және кәдуілгі мұнара мен сүрлемдік орларға салғандағы 10% ысырабы кіреді.</p> <p>Жаздық және күздік сабанға, топан және ірі мал азығына мал азықтандыруға және төсемелікке дайындалған жаздық және күздік дақылдардың сабаны, тазаланып сүрленген сабан, топан, масақ, толық піскиен сәтінде жиналған жүгерінің сабағы, дөнге жиналған көпжылдық шөптердің сабағы, мақтаның қауызы, жантақ, қамыс және басқа құнарсыз сабақты өсімдіктер барлығының жиынтығы кіреді.</p> <p>Мал азығы бірлігіне қайта есептегендегі барлық мал азығының мал азықтық қоспаларды қоса, мал азығы бірлігіне қайта есептегендегі барлық мал азығының нақты бары көрсетіледі. Барлық мал азығының салмағын азық бірлігіне аудару үшін, азық құндылығының нормативін пайдалана отырып, алдын-ала әр дақылдың салмағын азық бірлігіне аударып, қосындысын шығару керек.</p>	<p>крестьянским (фермерским) хозяйствам и хозяйствам населения, включая скот, выданный в порядке оплаты труда, а также проданный молодняк на доразивание, племенной молодняк и взрослый скот.</p> <p>По прочему выбытию учитываются все другие случаи выбытия скота.</p> <p>Наличие на конец месяца включает количество скота и птицы, принадлежащего хозяйству на последний день месяца, независимо от того, находилось ли оно на скотном дворе хозяйства или в отгоне на пастбищах. К числу коров необходимо относить всех коров молочного и мясного направления основного стада, включая отелившихся осемененных телок после перевода их в основное стадо, сухостойных и яловых коров.</p> <p>По маточному поголовью показывается среднемесячное маточное поголовье всех видов скота и птицы.</p> <p>Среднее поголовье дойных коров рассчитывается путем деления суммы кормодней дойных коров за определенный месяц на число дней этого месяца. Кормоднем считается пребывание в хозяйстве одной головы скота в течение суток.</p> <p>По концентрированным кормам указывается информация о наличии концентрированных кормов в хозяйстве, включая приобретенные со стороны зернофураж, отруби, комбикорма, муку, зерновые и мельничные отходы, жмых, муку травяную, мясокостную, мясную, рыбную и другие концентрированные корма.</p> <p>По кормовым корнеплодам, картофелю и кормовым бахчевым культурам (включая сахарную свеклу на корм скоту) показывается наличие картофеля, кормовых корнеплодов, кормовых бахчевых культур и сахарной свеклы, выделенных для кормовых целей.</p> <p>По силосу включается наличие силоса из початков и стеблей кукурузы (засилосованных вместе со стеблями и отдельно от стеблей), подсолнечника, трав дикорастущих растений, листьев капусты, ботвы и т.д. Засилосованная солома в чистом виде по этой строке не показывается.</p> <p>По сену естественных сенокосов и сеяных трав учитывается наличие сена естественных и сеяных трав.</p> <p>По сенажу показывается наличие оприходованного сенажа на основании взвешивания закладываемой в хранилище сенажной массы со скидкой 5% на потери при закладке в герметические башни и 10% - при закладке в обычные башни и силосные траншеи.</p> <p>По соломе яровой и озимой, мякине и другим грубым кормам суммарно показывается наличие яровой и озимой соломы, соломы, засилосованной в чистом виде, мякины, колосьев, стеблей джугары и кукурузы, убранных в стадии полной спелости, стеблей многолетних трав, убранных на семена, а также хлопковая шелуха, янтас, камыш и другие грубостебельчатые растения, заготовленные для кормления скота и на подстилку.</p> <p>По всем кормам в пересчете на кормовые единицы показывается наличие всех кормов, включая кормовые смеси в пересчете на кормовые единицы. Для перевода физической массы кормов в кормовые единицы необходимо предварительно перевести в кормовые единицы физический вес каждой отдельной культуры, используя нормативы питательности кормов, после чего эти кормовые единицы суммировать.</p>
---	--